

فرمایید دانشگاه!

براساس برخی آمارها، هم‌اکنون حدود یک میلیون صندلی دانشگاه‌ها دانشجو ندارد...

فرمایید دانشگاه!

انگار دیگر شور و شوق دانشجو شدن، جوانان این دوره زمانه را نمی‌گیرد. نشان به این نشان که براساس برخی آمارها، تعداد صندلی‌های خالی دانشگاه‌ها، به هفت رقمی شدن نزدیک شده است. دی ماه سال قبل بود که محمد فرهادی، وزیر علوم باصراحت اعلام کرد که آمار ظرفیت‌های خالی در دانشگاه‌ها به 800 هزار صندلی خالی رسیده است. چند روز قبل هم دوباره فرهادی از وجود 300 هزار صندلی خالی در کنکور 94 خبر داد.

در این میان، قابل‌تأمل‌ترین اظهار نظر را باید به سرپرست دانشگاه جامع علمی کاربردی نسبت داد. چند روز قبل، محمد اخباری به تسنیم خبر داد که هم‌اکنون یک میلیون صندلی در دانشگاه‌ها خالی مانده است و این روند همچنان ادامه خواهد داشت و این فرآیند روی دانشگاه ما نیز اثر خواهد گذاشت.

در حالی که آمارهای اعلام شده درباره صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها با یکدیگر تفاوت دارد و از سوی مراجع مختلف، آمارهای متفاوتی ارائه می‌شود، اما به اعتقاد بسیاری از کارشناسان آموزش عالی، حداقل بین 500 تا 800 هزار صندلی خالی در دانشگاه‌ها داریم و این آمار نیز همچنان در حال افزایش است.

صندلی خالی، سال به سال در حال افزایش

وقتی تعداد صندلی خالی در دانشگاه‌ها به مرز یک میلیون رسیده، معلوم است که این اتفاق یک شبه رخ نداده است. در سال 88، وزیر سابق علوم به آمار 250 هزار صندلی خالی در دانشگاه‌ها اشاره کرد.

در کنکور 93 بیش از 252 هزار ظرفیت خالی داشتیم، در حالی که در کنکور 92، حدود 216 هزار صندلی خالی وجود داشت. امسال هم که آمارها از حدود 300 هزار صندلی خالی در دانشگاه‌ها خبر می‌دهد. بنابراین می‌بینیم که در کنکور سه سال اخیر، صندلی خالی در دانشگاه‌ها افزایش پیدا کرده و به نظر می‌رسد که در سال‌های آینده هم این افزایش صندلی‌های خالی وجود داشته باشد.

روند افزایشی صندلی خالی در دانشگاه‌ها از اواخر دهه 80 شروع شد، در حالی که در ابتدای دهه 80، صندلی خالی در دانشگاه‌ها چندان معنی نداشت، بخصوص در دهه 70، تعداد صندلی‌های دانشگاهی بسیار کمتر از تعداد دانشجویان متقاضی بود.

کدام آمارها واقعی‌تر است؟

وقتی می‌گویند ظرفیت خالی در کنکور 94، حدود 300 هزار صندلی خالی است، این آمار با این فرض است که اگر همه قبول‌شدگان کنکور وارد دانشگاه شوند، آن وقت باز هم 300 هزار صندلی خالی در دانشگاه‌ها باقی می‌ماند.

اما با توجه به این‌که تعداد قابل توجهی از قبول‌شدگان کنکور سراسری، اصلاً وارد دانشگاه نمی‌شوند و همچنین با توجه به این‌که بسیاری از رشته محل‌ها، متقاضی ندارد، براساس آمار صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها خیلی بالاتر از 300 هزار صندلی خالی می‌شود.

ابراهیم پور:

در دانشگاه‌های مادر کشور،
صندلی خالی نداریم و عمده
صندلی‌های خالی به دانشگاه‌های
پیام نور جامع علمی کاربردی
دانشگاه آزاد و غیرانتفاعی
برمی‌گردد

بنابراین اعلام کردن تعداد صندلی‌های خالی در کنکورها، ملاک تعداد واقعی صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها نیست؛ یعنی آمار صندلی‌های خالی در کنکورها با فرض خوشبینانه است و نمی‌تواند ملاک آمار واقعی صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها باشد.

جمعیت جوان کمتر شده است

دکتر فرشاد ابراهیم‌پور، رئیس سابق دانشگاه پیام نور تهران در گفت‌وگو با جام‌جم تأکید می‌کند که کاهش جمعیت جوان در جامعه، یکی از عمده دلایل افزایش صندلی‌های خالی در دانشگاه‌هاست: «ظرفیت فعلی دانشگاه‌ها با معیار افزایش جمعیت جوان در دهه 60 تدارک دیده شده است، اما حالا دیگر این وضعیت وجود ندارد و کاهش جمعیت جوان و متقاضی ورود به دانشگاه، خودبه‌خود تعداد زیادی از صندلی‌های خالی را به نظام آموزش عالی تحمیل می‌کند.»

این کارشناس آموزش عالی تصریح می‌کند که هم‌اکنون در دانشگاه‌های مادر کشور، صندلی خالی داریم و عمده صندلی‌های خالی به دانشگاه‌های پیام نور، جامع علمی کاربردی، دانشگاه آزاد و غیرانتفاعی برمی‌گردد. همچنین در دانشگاه‌های دولتی که تحصیل در این رشته‌ها هم رایگان است، به ندرت صندلی خالی وجود دارد و عمده صندلی‌های خالی مربوط به دانشگاه‌های پولی است. در حقیقت شهریه بالای برخی دانشگاه‌های غیردولتی هم باعث شده که بسیاری از جوانان تمایلی برای ورود به دانشگاه نداشته باشند.

علوم انسانی در صدر صندلی‌های خالی

در بسیاری از رشته محل‌ها مثل رشته پزشکی، یک ظرفیت خالی هم دیده نمی‌شود. علاوه بر این، در رشته‌های مهندسی پرتعداد مثل عمران، برق و نرم‌افزار و همچنین در رشته‌هایی مثل حقوق - البته به شرطی که این رشته‌ها در شهرهای مرکزی و پرجمعیت کشور باشد یا در دانشگاه‌های دولتی ارائه شود - احتمال خالی ماندن ظرفیت این رشته محل‌های دانشگاهی بسیار پایین است.

اما به باور ابراهیم‌پور، در رشته‌های علوم انسانی، رشته‌های علوم پایه و مهندسی کشاورزی، با بیشترین تعداد صندلی‌های خالی روبه‌رو هستیم و هر چقدر هم که از مرکز کشور فاصله بگیریم، تعداد این صندلی‌های خالی افزایش پیدا می‌کند.

آموزش تئوری، جوانان را فراری داده است

دکتر عبدالرسول پورعباس، رئیس سابق دانشگاه جامع علمی کاربردی کشور هم در گفت‌وگو با جام‌جم یادآور می‌شود که چون آموزش عالی ما سال‌های سال در مسیر آموزش‌های تئوری حرکت کرده و علوم کاربردی و مهارتی به دانشجویان آموزش داده نشده است، بنابراین شاهد هستیم که دانسته‌های بسیاری از دانشجویان به درد بازار کار نمی‌خورد.

به گفته پورعباس، وقتی جوان می‌بیند که از مسیر دانشگاه نمی‌تواند مهارت، شغل و درآمد داشته باشد، بنابراین ترجیح می‌دهد که اصلاً وارد دانشگاه نشود و وقتش را صرف فراگرفتن حرفه‌ای کند که مطمئن است در بازار کار به دردش می‌خورد.

راه‌حل؛ وصل شدن دانشگاه‌ها به بازار کار

ما در برابر عمل انجام شده قرار گرفته‌ایم و هم اکنون صدها هزار صندلی خالی در مقطع کاردانی و کارشناسی روی دستان ما افتاده است. در این وضعیت، سوال اینجاست که چطور می‌توانیم از این تهدید فعلی، یک فرصت بسازیم.

پور عباس:

وقتی جوان می‌بیند از مسیر دانشگاه نمی‌تواند مهارت، شغل و درآمد داشته باشد، ترجیح می‌دهد اصلاً وارد دانشگاه نشود

دکتر پورعباس بر این باور است که باید برای رفع این مشکل، دانشگاه‌ها تقاضا محور باشند، نه عرضه محور. یعنی دانشگاه خودش را با نیازهای بازار کار وفق بدهد و آموزش‌های کاربردی به دانشجویان ارائه دهد که مهارت آنها را در بازار کار و صنعت ارتقا دهد. وصل شدن دانشگاه‌ها به بازار کار و متناسب دیدن صندلی‌های دانشگاهی با نیازهای واقعی جامعه، راه حلی است که به گفته این کارشناس آموزش عالی می‌تواند بحران صندلی‌های خالی را مرتفع کند. به گفته او، این اتفاق خوب هم اکنون در بسیاری از رشته محل‌های مقطع کاردانی افتاده، اما هنوز دامنه آن به رشته‌های کارشناسی نرسیده است.

دانشگاه‌ها را ماموریت محور کنیم

دکتر ابراهیم‌پور هم معتقد است شاید در یک دوره‌ای ماموریت دانشگاه‌ها این بود که به تقاضاهای میلیونی جوانان پاسخ دهند و ظرفیت جدید در دانشگاه‌ها ایجاد کنند، اما هم‌اکنون دیگر وضع متفاوت شده و به همین دلیل باید ماموریت دانشگاه‌ها هم عوض شود.

توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان، تجاری‌سازی علوم دانشگاهی، برگزاری دوره‌های کاربردی و عملی در دانشگاه‌ها و حضور مستقیم دانشجویان در بازار کار، راه‌حلی است که این کارشناس آموزش عالی برای رفع بحران صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها ارائه می‌دهد.

اگر این رویدادهای مثبت اتفاق بیفتد و ماموریت دانشگاه‌ها از آموزش محوری به سمت ارائه آموزش کاربردی سوق پیدا کند، در آن شرایط به قول ابراهیم‌پور، می‌شود روی جذب دانشجویان خارجی هم حساب باز کرد و بخشی از صندلی‌های خالی در دانشگاه‌ها را به جذب دانشجویان خارجی اختصاص داد.

مهارت آموزی، فراموش شده نظام آموزشی

این روزها مسیر اشتغال از مدرک دانشگاهی نمی‌گذرد و مهارت در بازار کار، حرف اول و آخر را می‌زند. وقتی مدرک دانشگاهی به شغل و درآمد ختم نشود و مثلاً دانشجوی رشته علوم انسانی، افق روشنی پیش رویش نباشد، بدیهی است که در این وضعیت، خیلی از جوانان، عطای دانشجو شدن را به لقایش می‌بخشند و قید دانشگاه رفتن را می‌زنند.

**امین جلالوند
جامعه**